

ZRAČNJAK ILI ZRAČNIK

Nivenka Ivanišević-Jelinić, profesora hrvatskoga jezika iz Karlovca povremeno ima posla sa speleološkim časopisima pa pita je li dobro što speleolozi za otvor koji iz špilje i u nju odvodi i dovodi zrak nazivaju dimnjak kad nikakvoga dima nema. To oni čine prema doslovnome prijevodu engleske riječi *chimney*, koja znači dimnjak. Ona bi prema *zrak*, nazvala taj otvor *zračnjak*, prema sufiksu *-njak* u *dimnjak*, a moglo bi se reći i *zračnik*.

Ne gledajući u priručnike, rekao sam da je oboje dobro. Čini mi se *zračnjak* nešto malo bolje, ne samo što je analogijom prema *dimnjak*, nego što mi se čini da se *zračnik* već za nešto rabi. Kad sam pregledao priručnike, u suvremenim rječnicima hrvatskoga književnoga jezika nisam našao ni jednu, u drugim riječnicima sam našao obje riječi:

zračnik, u Deanovićevu Hrvatsko-francuskome rječniku u značenju „cijev za provjetranje na brodu“;

zračnjak, u rječniku Matice srpske u značenju „svetlarnik, prostor za svetlost u obliku malog dvorišta u velikim kućama ili između kuća“. Ne piše odakle je uzeta ta riječ. U nekoliko drugih rječnika nisam ju našao.

Kao što se odatle vidi, obje su riječi rijetke po upotrebi i praktično svaka je slobodna za speleološki naziv i u načelu bi bilo svejedno koju riječ odaberemo, *zračnik* je po broskomu sadržaju bliži speleološkome pojmu, *zračnjak* je slobodniji jer je u njegovu značenju uobičajenija je riječ svjetlarnik.

Svakako obje su bolje od riječi *dimnjak* u tome značenju.

Stjepan Babić

PROMETNA GUŽVA I JEZIČNI OSJEĆAJ

Jedan čitatelj Jezika pita je li dobar izraz *prometna gužva*. Odmah sam mu rekao da ne mora biti loše, ali sam to rekao po svome jezičnome osjećaju, a onda sam rekao da ću provjeriti u jezičnim priručnicima i kad sam provjerio, vidio sam da je dobro i to sam mu napisao. Učinilo mi se da odgovor može naići na veće zanimanje pa ga evo objavljujemo.

Gužvati ne znači samo praviti nabore, nego i 2. biti u gužvi u stisci, npr. u autobusu, 3. skupljati se u gomilu, gurati se

Gužva znači: 1. upleteno pručće, slama, obično za vezanje, 2. nešto nepravilno upleteno, zgučeno u gomilu, 3. komešanje, nered, prometnja, metež, uskomešana gomila.

Tu dakle ima mjesta i za značenje *prometna gužva*.

Razlika je između pitačeva pitanja i mojega prvoga odgovora što pitač i ja u prvome odgovoru polazimo od svojega jezičnoga osjećaja, a ja u drugome odgovoru od provjeravanja u jezičnim priručnicima, dakle od jezičnoga znanja. I sad se u svezi s tim nametnuo problem jezičnoga osjećaja, važnome regulatoru jezične prakse. Htijući naći nešto o tome pojmu, u jezičnim priručnicima, našim i stranim, nisam našao mnogo. U Jeziku sam napisao članak *s jezičnim osjećajem* u naslovu: *Zastor i zavjesa po jezičnome osjećaju i praksi* (Jezik, br. 4., 2004.). Čitajući ga, vidio sam da se misli iz njega mogu primijeniti i na ovaj odgovor, a što je još važnije o jezičnom sam osjećaju napisao u svome Školskome leksikonu – Jezik, članak koji dovoljno objašnjava što je za ovakve prilike potrebno.

Stjepan Babić